

Streszczenie

Alfred Wielopolski (1905–1996). Arystokrata, uczony, nestor szczecińskiego środowiska historycznego

Alfred Szczęsny Wielopolski urodził się 19 października 1905 roku, w jednej z najbardziej znanych arystokratycznych rodzin polskich. Po zakończeniu studiów prawniczych na Uniwersytecie Warszawskim w 1927 roku oraz uzyskaniu tytułu naukowego doktora na Uniwersytecie we Fryburgu w 1931 roku, rozpoczął pracę w aparacie państwowym II RP. W tym okresie piastował m.in. funkcję sekretarza, a następnie kierownika Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP oraz urząd wicestarosty w Wieluniu. Uczestniczył w Kampanii Wrześniowej 1939 roku, a po jej zakończeniu wraz z rodziną przebywał w majątku Klemensówka. W trakcie okupacji udzielił pomocy wielu potrzebującym.

Po zakończeniu wojny rozpoczął pracę w Instytucie Bałtyckim. W 1947 roku na stałe przeniósł się do Szczecina, gdzie brał udział w tworzeniu szkolnictwa wyższego. W 1952 roku został zwolniony z pracy z powodu swojego pochodzenia społecznego. Zatrudnienie znalazł w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Szczecinie. W ramach odwilży październikowej, w 1956 roku powrócił do czynnej pracy zawodowej na Politechnice Szczecińskiej. Pracował do 1975 roku.

Powyższa praca przedstawia sylwetkę Alfreda Wielopolskiego jako uczonego i naukowca. Jego działania po II wojnie światowej skupiały się wokół zagadnień historycznych, politycznych i gospodarczych obszaru Pomorza Zachodniego, w tym przede wszystkim Szczecina. Istotny był również jego wkład w powstanie oraz rozwój szczecińskiego środowiska naukowego, zwłaszcza humanistyki. Wielopolski osobiście brał udział w zakładaniu w mieście towarzystw naukowych, jak m.in. Polskie Towarzystwo Historyczne oraz Szczecińskie Towarzystwo Naukowe.

Praca składa się z trzech rozdziałów. Pierwszy stanowi tło i opisuje okres do II wojny światowej, czyli dzieciństwo i młodość. Rozdział drugi skupia się na pracy zawodowej po 1945 roku (Instytut Bałtycki, Akademia Handlowa w Poznaniu Oddział w Szczecinie, Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Wojewódzkie Archiwum Państwowe, Politechnika Szczecińska). Ostatnia część dotyczy działalności naukowej oraz społecznej Alfreda Wielopolskiego (wkład w rozwój szczecińskich towarzystw naukowych oraz historiografii Pomorza).

Praca powstała w oparciu o szeroką kwerendę archiwalną, relacje, wspomnienia a uzupełnia je kilkadziesiąt niepublikowanych dotąd fotografii).

SUMMARY

Alfred Wielopolski (1905-1996). Aristocrat, scholar, founding father of scientific communities of Szczecin

Alfred Szczęsny Wielopolski was born on 19th of October 1905 into one of the most well known Polish aristocratic families. After he finished studying law at the Warsaw University in 1927 and after obtaining his doctorate at the Freiburg University in 1931 he started his work in the bureaucracy of the Second Polish Republic. During this period he worked as, among others, first a secretary then the head of the civil department of the Polish Presidential Office and as a vicestaryost in Wielun. He fought in the Polish September Campaign in 1939 and after its end he stayed with his family in their estate in Klemensowka. During the occupation he helped many who were in need. After the war's conclusion he started his work in the Baltic Institute. In 1947 he made a permanent move to Szczecin, where he took part in the formation of tertiary education in the region. In 1952 he lost his job due to his social background, but he managed to find employment in the Provincial Civil Archive in Szczecin. Due to the political thaw in October of 1956 he returned to regular work at the Gdańsk University of Technology, where he worked until 1975.

This text aims to characterize Alfred Wielopolski as a scholar and scientist. His activity following World War II was mostly centered on historical, political and economic issues of the Western Pomerania region, primarily Szczecin. An important part of his activities would be his contributions into the creation and growth of the scientific community in Szczecin, especially in the field of humanities. Wielopolski personally contributed to the formation of learned societies in the city, e.g. Polskie Towarzystwo Historyczne (Polish Historical Society) and Szczecińskie Towarzystwo Naukowe (Szczecin Scientific Society).

This text is divided into three chapters. The first chapter is concerned with Wielopolski's background and the period up until World War II - his childhood and youth. The second chapter centers on his professional work after 1945, e.g. Baltic Institute, the Szczecin branch of the Akademia Handlowa w Poznaniu (Poznań Commercial Academy),

Provincial Civil Archive, West Pomeranian University of Technology in Szczecin. The last part outlines his social and scientific activities, i.e. his contribution to the growth of learned societies in Szczecin and the historiography of Pomerania.

This thesis has been created based on a wide archival query, accounts, recollections and contains several dozen hitherto unpublished photographs.